European Commission against Racism and Intolerance
Commission européenne contre le racisme et l'intolérance

CRI(2009)5
Version serbe
Serbian version

PREPORUKA ECRI O OPŠTOJ POLITICI BR. 12

O BORBI PROTIV RASIZMA I RASNE DISKRIMINACIJE U OBLASTI SPORTA

USVOJENA 19. DECEMBRA 2008.

Strazbur, 19. mart 2009.

60 YEARS ANS 2009
COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Izdavač
Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (engl. skraćenica ECRI)
Savet Evrope – 2009. godine
Štampano u Strazburu

Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI)

Imajući u vidu član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima, Protokol br 12. uz ovu Konvenciju i sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava;

Imajući u vidu Dodatni protokol uz Konvenciju o visokotehnološkom kriminalu koji se odnosi na inkriminaciju dela rasističke ili ksenofobične prirode izvršenih preko računarskih sistema;

Imajući u vidu revidiranu Evropsku sportsku povelju;

Imajući u vidu Preporuku (2001)6 Komiteta ministara državama članicama o sprečavanju rasizma, ksenofobije i rasne netrpeljivosti u sportu;

Podsećajući na Preporuku o opštoj politici ECRI br. 2 o specijalizovanim telima za borbu protiv rasizma, ksenofobije, antisemitizma i netolerancije na nacionalnom nivou;

Podsećajući na Preporuku o opštoj politici ECRI br. 7 o domaćem zakonodavstvu i borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije;

Podsećajući na Preporuku ECRI o opštoj politici br. 11 o borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u radu policije;

Imajući na umu Deklaraciju ECRI povodom konferencije „Ujedinimo se protiv rasizma“ na UEFA šampionatu EURO 2008;

Ističući da bi temeljne vrednosti sporta, koje uključuju fer-plej, prijateljski rivalitet, uzajamno poštovanje i toleranciju, morali da budu srž svake sportske aktivnosti;

Naglašavajući da je zaštita od rasizma i rasne diskriminacije ljudsko pravo koje se mora obezbediti i u oblasti sporta;

Uvereni da šira javnost treba da bude uključena u borbu protiv rasizma i netrpeljivosti u sportu, u duhu međunarodne solidarnosti i prijateljstva;

Svesna da sport nema samo ulogu u obrazovanju i socijalizaciji, već i da može da doprinese istraživanju i slavljenju različitosti;

Duboko žaleći zbog postojanja rasizma i rasne diskriminacije u sportu i napominjući da se te pojave tiču mnogih sportova i da se mogu ispoljavati na svim nivoima;

Snažno osuđujući ispoljavanja rasizma, ksenofobije, antisemitizma i netrpeljivosti koji se javljaju tokom sportskih događaja i u vezi sa njima i podsjećajući da te pojave predstavljaju ozbiljnu pretnju sportu i njegovoj etici;

Odbacujući svaki pokušaj da se trivijalizuju rasistički akti počinjeni tokom sportskih događaja;

Nastojeći da ojača sprovođenje međunarodnih i evropskih standarda zaštite ljudskih prava u oblasti sporta;

Preporučuje vladama država članica:

I. Da svima obezbede jednake mogućnosti u pogledu pristupa sportu, i da u tom cilju:

1. prikupljaju informacije o situaciji i zastupljenosti manjinskih grupa u sportu, uključujući prikupljanje dobre prakse u toj oblasti;

2. osmisle odgovarajuće i delotvorne zakonske i političke mere, uključujući:

   a) usvajanje odgovarajućeg zakona protiv diskriminacije u cilju sprečavanja diskriminacije u pristupu sportu;

   b) promociju politika jednakih mogućnosti u cilju postizanja uravnoteženije zastupljenosti manjinskih grupa u sportu na svim nivoima;

   c) uklanjanje pravnih i administrativnih barijera za nedržavljane da učestvuju u lokalnim i nacionalnim sportskim takmičenjima, gde je to primereno;

   d) promociju fizičkog vaspitanja za sve u školi;

   e) usvajanje programa integracije sa posebnim naglaskom na promovisanje pristupa sportu deci iz manjinskih grupa;

3. pozovu lokalne vlasti:

   a) da podrže i olakšaju učešće manjinskih grupa u sportu, uključujući i rad lokalnih sportskih struktura;

   b) da savetuju i podrže lokalne sportske klubove i partnere u vezi sa programima jednakih mogućnosti;

   c) da organizuju aktivnosti na terenu vezane za sport čime bi okupili ljude različitih profila i sa različitim iskustvom;

4. pozovu sportske saveze i sportske klubove:

   a) da usvoje politike različitosti i jednakih mogućnosti kako bi se obezbedila uravnotežena zastupljenost manjinskih grupa u sportu na svim nivoima;

   b) da preduzmu mere za privlačenje navijača iz različitih manjinskih grupa na sportskim priredbama;

II. Da se bore protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu, i da u tom cilju:

5. obezbede da budu na snazi opšti i, po potrebi, posebni zakoni protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu. Zakonodavac posebno treba da obezbedi:

   a) jasnu definiciju rasizma i rasne diskriminacije;

   b) da konkretni oblici rasizma i rasne diskriminacije, prema potrebi, budu definisani i zabranjeni;

   c) adekvatne i sveobuhvatne antidiskriminacione zakone;

   d) zakonske odredbe kojima se sankcionišu akti rasizma;

   e) da širenje rasističkih materijala preko interneta bude zabranjeno;

f) da pravni lekovi budu dostupni žrtvama rasizma i rasne diskriminacije u sportu;

g) da bezbednosni propisi dozvoljavaju policiji i radnicima obezbeđenja da zaustave, prijave i dokumentuju rasističko ponašanje;

h) da sportski klubovi i savezi budu odgovorni za akte rasizma počinjene tokom sportskih događaja;

6. obezbede da se zakoni čiji je cilj sprečavanje i sankcionisanje rasističkih krivičnih dela iz oblasti sporta delotvorno sprovode i da u tom cilju:

a) daju jasne elemente i smernice za identifikovanje akata rasizma;

b) imaju uspostavljene jasne mehanizme za prijavljivanje rasističkog ponašanja i bavljenja njime;

c) uspostave sistem praćenja i prikupljanja podataka;

d) ponude ciljanu obuku licima angažovanim na svim nivoima pravosudnog sistema;

e) preduzmu korake da podstaknu žrtve akata rasizma da iznesu svoje žalbe i da prate šta se dalje dešava sa takvim žalbama;

f) obezbede postojanje i delotvorno funkcionisanje nezavisnog tela za borbu protiv diskriminacije, nadležnog, između ostalog, za pružanje pomoći žrtvama u podnošenju žalbi na rasizam i rasnu diskriminaciju;

7. organizuju i finansiraju velike kampanje za podizanje svesti protiv rasizma u sportu na svim nivoima, uključujući sve relevantne subjekte;

8. zahtevaju od lokalnih vlasti da:

a) borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije uvedu u glavne tokove svojih redovnih aktivnosti, posebno u radu sa telima koja se bave sportom;

b) pruže podršku pokretima i inicijativama za promovisanje sportskog fer ponašanja i tolerancije, kao i obrazovne i društvene projekte u toj oblasti;

c) obezbede odgovarajuću obuku lokalnim pripadnicima policije za suočavanje sa rasističkim incidentima na sportskim terenima i van njih;

9. zahtevaju od policije da:

a) prođe obuku o tome kako da se nosi sa rasističkim incidentima do kojih dolazi tokom sportskih događaja i o tome kako da identifikuje počinioce;

b) usvoji zajedničke strategije sa osobljem obezbeđenja organizatora sportskih događaja za razrešavanje rasističkih incidenata;

c) identifikuje i ukloni rasističke, antisemitske ili diskriminatorske letke, simbole i transparente;

d) brzo interveniše kako bi se zaustavilo rasističko ponašanje;

10. pozovu sportske saveze i sportske klubove da:

a) uvide da je rasizam važan problem u sportu na svim nivoima i da javno pokažu svoje opredjeljenje za borbu protiv njega;

b) uspostave interne mehanizme za rešavanje slučajeva rasizma i rasne diskriminacije;

c) usvoje i sprovedu samoregulatorne i disciplinske mere i mere podizanja svesti;

d) obuče svoje radnike obezbeđenja kako da spreče i adekvatno reaguju na rasističke incidente na sportskom terenu;

e) ne dozvole pristup sportskim terenima licima koja rasturaju ili nose sa sobom rasističke, antisemitske ili diskriminatorske letke, simbole ili transparente;

f) podrže pokrete i inicijative za unapređenje sportskog ponašanja i tolerancije, kao i obrazovne i društvene projekte u ovoj oblasti;

11. podsećaju sportiste i trenere:

a) da se u svim okolnostima uzdrže od rasističkog ponašanja;

b) da prijave rasističko ponašanje kada do njega dođe;

12. podsećaju sportske sudije da:

a) uvođenjem adekvatnih mera i sankcija adekvatno reaguju kada sportisti, tehničko osoblje i/ili navijači koriste rasističke gestove ili izraze;

b) u sudijskom izveštaju prijave rasističke incidente tokom sportskog događaja;

13. podstiču organizacije navijača da:

a) usvoje statute navijača koje sadrži antirasističke klauzule;

b) organizuju aktivnosti da privuku članove iz manjinskih grupa;

c) budu na oprezu zbog mogućih rasističkih sadržaja na njihovim veb-sajtovima i u fanzinima;

14. podstiču političke subjekte i kreatore mišljenja da zauzmu čvrst javan stav protiv rasizma u sportu;

15. podstiču medije:

a) da se uzdržavaju od ponavljanja rasističkih stereotipa u izveštavanju;

b) da posvete potrebnu pažnju slici o manjinskim grupama u sportu koju prenose;

c) da izveštavaju o rasističkim incidentima do kojih dolazi tokom sportskih događaja i da daju publicitet sankcijama izrečenim rasističkim prestupnicima;

16. podstiču sponzore i reklamnu industriju:

a) da izbegavaju stvaranja stereotipne slike sportista iz manjinskih grupa;

b) da izbegavaju diskriminaciju sportista iz manjinskih grupa;

III. Da stvore koaliciju protiv rasizma u sportu, i da u tom cilju:

17. podstiču saradnju svih relevantnih subjekata:

    a) uspostavljanjem i unapređivanjem konsultativnih mehanizama;

    b) usvajanjem nacionalnog okvirnog sporazuma, naglašavajući zadatke i odgovornosti svakog subjekta;

18. podstiču razmene dobre prakse:

    a) uspostavljanjem nagrade za dobru praksu u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu;

    b) zaduživanjem nacionalnog antidiskriminacionog tela da stvori bazu podataka o dobroj praksi u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta;

19. obezbede sredstva za socijalne, obrazovne i informativne aktivnosti za nevladine organizacije aktivne u oblasti borbe protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu.

EKSPLANATORNI MEMORANDUM UZ PREPORUKU O OPŠTOJ POLITICI ECRI BR. 12 O BORBI PROTIV RASIZMA I RASNE DISKRIMINACIJE U OBLASTI SPORTA

Uvod

1. Ova Preporuka o opštoj politici (u daljem tekstu: Preporuka) usmerena je na borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta. Svrha joj je da pokrije sve vrste sporta, uključujući profesionalni i amaterski sport, individualne i kolektivne sportove, kao i sve aktivnosti vezane za sportske terene i aktivnosti van sportskih terena.

2. Za potrebe ove preporuke[1], ECRI koristi definiciju sporta sadržanu u revidiranoj Evropskoj sportskoj povelji, prema kojoj:

   „ Sport“ označava sve oblike fizičke aktivnosti koji, kroz povremeno ili organizovano učešće, za cilj imaju izražavanje ili poboljšanje fizičke kondicije i mentalnog blagostanja, formiranje društvenih odnosa ili dobijanje rezultata u takmičenju na svim nivoima.

3. Sport može biti moćno sredstvo za promovisanje socijalne kohezije i za prenošenje važnih vrednosti, kao što su fer-plej, uzajamno poštovanje i tolerancija, ali on ponekad predstavlja i oblast u kojoj mogu cvetati rasizam i rasna diskriminacija, čime se izopačavaju upravo te vrednosti.

4. U svojoj Preporuci o opštoj politici br. 7 o nacionalnom zakonodavstvu i borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije, ECRI definiše rasizam na sledeći način:

   „Rasizam“ označava verovanje da neka osnova kao što je rasa[2], boja kože, jezik, veroispovest, nacionalnost ili nacionalno ili etničko poreklo opravdava prezir prema licu ili grupi lica ili pojam superiornosti jednog lica ili grupe lica".

5. U skladu sa svojim mandatom, ECRI se u ovoj Preporuci usmerava na slučajeve netrpeljivosti i diskriminacije po osnovu rase, boje kože, jezika, vere, nacionalnosti ili nacionalnog ili etničkog porekla. Međutim, ECRI je svesna da se netrpeljivost i diskriminacija u oblasti sporta javljaju i po drugim osnovama ili kombinaciji različitih osnova, uključujući pol ili seksualnu orijentaciju. Treba obratiti pažnju na činjenicu da se mnoge od preporuka sadržanih u ovom tekstu mogu *mutatis mutandis* primeniti i na te druge osnove.

6. U okviru svog rada na praćenju zemalja, ECRI je primetio da se rasizam i rasna diskriminacija u sportu ispoljavaju u mnoštvu različitih oblika, a da šira javnost obično saznaje samo za najgrublje oblike rasnog zlostavljanja u najpopularnijim sportskim disciplinama. Osim toga, postoji i tendencija da se trivijalizuju rasistički akti do kojih dolazi prilikom sportskih događaja. Stoga ova Preporuka takođe skreće pažnju na kamufliranije oblike rasizma i rasne diskriminacije u sportu i daje

[1] Preporuka br R(92)13 REV o revidiranoj Evropskoj sportskoj povelji, koju je usvojio Komitet ministara Saveta Evrope 24. septembra 1992, a revidirana je 16. maja 2001. godine .

[2] *„Pošto sva ljudska bića pripadaju istoj vrsti, ECRI odbacuje teorije zasnovane na postojanju različitih 'rasa'. Međutim, u ovoj preporuci ECRI koristi ovaj izraz kako bi se obezbedilo da one osobe koje se uglavnom i pogrešno percipiraju kao pripadnici 'druge rase' ne budu isključene iz zaštite predviđene zakonodavstvom“ .*

konkretne primere neprihvatljive prakse i ponašanje [3]. Postoje i uverljivi dokazi da rasizam i rasna diskriminacija u sportu prevazilaze individualno ili kolektivno ponašanje navijača ili izolovane slučajeve rasističkih gestova i primedaba koje prave, na primer, sportisti, treneri ili menadžeri klubova. U stvari, institucionalni rasizam[4] takođe je prisutan u oblasti sporta. Stoga se ovom Preporukom takođe naglašava pitanje kako obezbediti jednake mogućnosti u pogledu pristupa sportu svim licima, bez obzira na rasu, boju kože, jezik, veroispovest, nacionalnost ili nacionalno ili etničko poreklo.

7. U skladu sa mandatom ECRI, ova Preporuka je upućena vladama svih država članica Saveta Evrope, koje su odgovorne za uspostavljanje delotvornog pravnog i političkog okvira za borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije u društvu uopšte, a posebno u oblasti sporta. Njihova je dužnost da obezbede da svi relevantni subjekti u ovoj oblasti, uključujući javne vlasti i organe (između ostalog, zakonodavca, sudstvo, institucije koje se bave ljudskim pravima, uključujući domaća antidiskriminaciona tela, policiju, državne organe odgovorne za sport, obrazovne ustanove i lokalne vlasti) i nevladine organizacije (između ostalog, profesionalne i amaterske sportske saveze, sportske klubove, lokalne sportske saveze, sindikate sportista, udruženja trenera, sindikate sportskih sudija, organizacije navijača, sponzore i medije), preduzmu delotvorne mere protiv rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta.

I. Da svima obezbede jednake mogućnosti u pogledu pristupa sportu, i da u tom cilju:

Stav 1. Preporuke:

„[da] prikupljaju informacije o situaciji i zastupljenosti manjinskih grupa u sportu, uključujući prikupljanje dobre prakse u toj oblasti;“

8. Važno je napomenuti da su manjinske grupe dobro ili čak previše zastupljene kao sportisti u pojedinim sportskim disciplinama, dok su uglavnom nedovoljno zastupljene u upravljačkim, upravnim i trenerskim strukturama. To je izgleda tako delom zbog rasističkih stereotipa koji se odnose na sportske mogućnosti i profesionalne kompetencije sportista iz manjinskih grupa. Osim toga, sportisti manjinskog porekla ponekad imaju problema sa napredovanjem u karijeri jer im je teško da dobiju pristup neformalnim mrežama koje su u suštini sastavljene od pripadnika većinskog stanovništva.

9. U svom radu na praćenju zemalja ECRI je, međutim, suočen sa činjenicom da u većini zemalja i kod većine sportskih disciplina nisu dostupne pouzdane informacije o situaciji i zastupljenosti manjinskih grupa u sportu. Usled toga je vladama veoma teško da osmisle odgovarajuće pravne i političke odgovore za obezbeđivanje jednakih mogućnosti u pristupu sportu svim članovima društva. Stoga ECRI podstiče naručivanje istraživanja u sledećim oblastima:

- istraživanje uslova ulaska/pristupa organizovanoj praksi sporta i fizičke aktivnosti i zastupljenosti manjinskih grupa u različitim sportskim disciplinama;

- istraživanje razvoja karijera sportista iz manjinskih grupa;

[3] Pogledajte stavove 12, 27. i 40. Eksplanatornog memoranduma.

[4] Prema Izveštaju o istrazi ubistva Stivena Lorensa (Stephen Lawrence) ser Vilijema Mekfersona (William MacPherson of Cluni) „institucionalni rasizam“ predstavlja „kolektivno nepružanje od strane neke [javne] organizacije odgovarajuće i profesionalne usluge ljudima zbog njihove boje kože, kulture ili etničkog porekla. On se može videti ili otkriti u procesima, stavovima i ponašanju koji predstavljaju diskriminaciju kroz nesvesne predrasude, neznanje, bezobzirnost i prihvatanje rasističkih stereotipa čime se u nepovoljan položaj dovode manjinske etničke grupe.

- kvalitativna i kvantitativna analiza stanja sportskih menadžera iz manjinskih grupa;

- sociodemografske analize šire javnosti nakon sportskih događaja.

10. Neophodne kvantitativne podatke za ovakva istraživanja često, međutim, nije lako pribaviti. To je stoga što velika većina država članica Saveta Evrope ne prikuplja podatke raščlanjene po osnovama kao što su nacionalno ili etničko poreklo, jezik, vera ili nacija. Stoga ECRI dosledno preporučuje u svojim izveštajima o praćenju situacije u zemljama da države članice prikupljaju takve podatke kako bi pratile situaciju manjinskih grupa i identifikovale moguće obrasce neposredne ili posredne diskriminacije sa kojima se mogu suočiti u različitim oblastima života. ECRI naglašava da te oblasti treba da uključuju sport.

11. Pored toga, treba učiniti posebne napore da se identifikuje postojeća dobra praksa radi podsticanja jednakih mogućnosti u pristupu sportu, sa ciljem njenog širokog sprovođenja.

Stav 2. Preporuke:

„ [da] osmisle odgovarajuće i delotvorne zakonske i političke mere“

12. Na osnovu prikupljenih informacija, ECRI poziva vlade da razviju i usvoje odgovarajuće pravne i političke mere kako bi osigurale jednake mogućnosti u pristupu sportu, među kojima usvajanje sveobuhvatnog skupa zakona protiv diskriminacije treba da zauzima istaknuto mesto. Preporuka o opštoj politici ECRI br. 7 pruža vredne smernice u tom pogledu i daje definiciju direktne i indirektne rasne diskriminacije. Pored pružanja ovih definicija, u njoj se nabrajaju ključni elementi koje delotvorni antidiskriminacioni zakoni treba da sadrže, uključujući zabranu diskriminacije u svim oblastima života, kako u javnom tako i u privatnom sektoru, kao i mogućnost usvajanja posebnih privremenih mera za članove ugroženih grupa.

13. Zabrana rasne diskriminacije treba da obuhvati uslove prijema u sportski klub, lov na sportske talente i angažovanje sportista, angažovanje upravljačkih, administrativnih i trenerskih kadrova, i razvoj karijere sportista i upravljačkih, administrativnih i trenerskih kadrova. Zabrana rasne diskriminacije treba da se primenjuje kako na amaterski tako i na profesionalni sport. Takođe je važno biti oprezan kada je reč o trgovini ljudima i eksploataciji, a posebno mladih sportista.

14. U cilju aktivnog suprotstavljanja svakoj rasističkoj i diskriminatorskoj praksi u pristupu sportu, ECRI preporučuje da države članice podstiču usvajanje politike jednakih mogućnosti među sportskim upravljačkim telima i sportskim organizacijama. Javnim vlastima sa odgovornostima u oblasti sporta (npr. ministarstvima sporta, obrazovnim ustanovama, lokalnim vlastima) treba nametnuti javnu obavezu da podstiču jednakost, uključujući jednakost u pristupu sportu. Privatne sportske organizacije treba pomoći u razvoju politike jednakih mogućnosti pružajući im smernice i informacije o najboljoj praksi u ovoj oblasti, koje bi, na primer, mogla razvijati i prikupljati nacionalna antidiskriminaciona tela[5].

15. Fizičko vaspitanje u školi treba da se koristi kako za podizanje interesovanja dece za sport tako i za poboljšanje njihove svesti o rasizmu i rasnoj diskriminaciji u svim njihovim pojavnim oblicima. To se može postići, na primer, naglašavanjem značaja podsticanja tolerancije i nediskriminacije u programima fizičkog vaspitanja ili

[5] Zadaci i odgovornosti domaćih antidiskriminacionih tela opisani su podrobnije u stavu 47. Eksplanatornog memoranduma.

podsticanjem nastavnika fizičkog vaspitanja i trenera da promovišu uključivanje dece iz manjinskih grupa.

16. U nekim zemljama postoji određeni broj pravnih i administrativnih prepreka za učešće nedržavljana u lokalnim i nacionalnim sportskim takmičenjima. Usled toga, kako profesionalni tako i amaterski sportski klubovi ponekad nerado primaju lica koja ne poseduju državljanstvo date zemlje. ECRI je zabrinut da to može da stvara probleme mladim imigrantima, čije bi osećanje odbijenosti moglo ozbiljno da ugrozi njihovu integraciju u zemlju koja ih je primila.

17. Sport može da bude moćno sredstvo za promovisanje integracije, i ECRI stoga podstiče vlade da usvoje programe integracije sa sportskom dimenzijom. Poseban naglasak treba staviti na uključivanje dece iz manjinskih grupa u sportske aktivnosti, kako u školi tako i u profesionalnim i amaterskim sportskim klubovima. Što se pojedinačnih kolektivnih sportova tiče, ECRI daje prednost mešovitim timovima, a ne timovima sastavljenim od samo jedne određene grupe u cilju sprečavanja isključivanja i segregacije.

Stav 3. Preporuke:

Uloga lokalnih vlasti u obezbeđivanju jednakih mogućnosti u pristupu sportu

18. Bliskost lokalnih vlasti sa svojom zajednicom daje im ključnu ulogu u obezbeđivanju jednakih mogućnosti u pristupu sportu. Promovisanje jednakosti u sportu može prirodno da dopunjava njihove napore na promovisanju društvene i kulturne integracije u njihovoj zajednici.

19. Lokalne vlasti su u najboljem položaju da utvrde probleme i potrebe manjinskih grupa i da ih podstiču i da im pomažu da učestvuju u sportu. Zbog toga moraju da uspostave bliske veze sa manjinskim grupama redovno se konsultujući sa njima i pozivajući ih da učestvuju u radu lokalnih sportskih saveta. Postojeće prepreke za učešće manjinskih grupa u sportu treba rešavati u tim okvirima.

20. Pored obezbeđivanja učešća manjinskih grupa u formalnim konsultativnim mehanizmima, lokalne vlasti treba da traže dijalog i partnerstvo sa širokim spektrom subjekata, uključujući sportske klubove, saveze migranata, manjinske organizacije i manjinske medije. To učešće bi idealno trebalo da dovede do konkretnih projekata na najširoj osnovi sa ciljem podsticanja učešća manjinskih grupa u sportu.

21. Preciznije, lokalne vlasti treba da podstiču i razvijaju sportsku praksu u oblastima gde postoje tenzije unutar zajednice. To se može postići, na primer, poboljšanjem dostupnosti i privlačnosti sportskih objekata u datoj zajednici i promovisanjem mešanja ljudi iz različitih grupa na sportskim priredbama.

22. Lokalne vlasti takođe imaju važnu ulogu u savetovanju i davanju podrške lokalnim sportskim partnerima i klubovima u vezi sa osmišljavanjem i sprovođenjem programa jednakih mogućnosti, uključujući obezbeđivanje obuke u ravnopravnosti za njihove kadrove i pružanje informacija o programima angažovanja koji uključuju manjinske grupe.

23. Lokalne vlasti treba da organizuju sportske i kulturne događaje koji bi trebalo da spoje ljude iz različitih etničkih grupa, kao i da povećaju njihovo interesovanje za bavljenje sportom.

Stav 4. Preporuke:

Uloga sportskih saveza i sportskih klubova u obezbeđivanje jednakih mogućnosti u pristupu sportu

24. Sportski savezi i klubovi mogu igrati važnu ulogu uzora ako pokažu istinsku posvećenost borbi protiv rasizma i obezbeđivanju jednakih mogućnosti u pristupu u sopstvenim redovima. U praksi, oni u velikoj meri oblikuju uslove bavljenja sportom. Oni angažuju sportiste i druge sportske kadrove i prate ih tokom čitave njihove profesionalne ili amaterske karijere. Stoga je od najveće važnosti da sportski savezi i klubovi usvoje politiku različitosti i jednakih mogućnosti u svojim statutima i pravilima, koja ne bi trebalo da ostanu samo na nivou namere, već i da se pretoči u konkretno delovanje.

25. Mere koje treba usvojiti u tom pogledu treba da obuhvate obaveštavanje lovaca na sportske talente i agencije za angažovanje sportista o politici različitosti i jednakih mogućnosti date organizacije; obezbeđivanje da odbori za angažovanje sportista održavaju – koliko je to moguće – etničku ravnotežu; obezbeđivanje redovne obuke o ravnopravnosti za svoje kadrove; davanje istaknutog mesta svojim politikama različitosti i jednakih mogućnosti u priručnicima za zaposlene; obezbeđivanje posebne obuke za sportske kadrove iz manjinskih grupa nedovoljno zastupljene u svojoj sportskoj disciplini; pružanje mentorske podrške pojedincima iz manjinskih grupa; i davanje subvencija za razvoj i organizovanje aktivnosti sa manjinskim grupama i/ili konkurisanje za takve subvencije.

26. Istovremeno, sportski savezi i klubovi trebalo bi da podstiču i veću različitost među gledaocima i navijačima. U nekim sportskim disciplinama upečatljiv je nesklad između velikog broja sportista iz manjinskih grupa, kao i nedostatak manjina u publici, i ECRI stoga podstiče usvajanje mera za privlačenje navijača iz različitih manjinskih grupa na sportske priredbe.

II. Da se bore protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu, i da u tom cilju:

Stav 5. Preporuke:

„[da] obezbede da budu na snazi opšti i, po potrebi, posebni zakoni protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu“

27. Većina država članica Saveta Evrope poseduje zakonske odredbe protiv rasizma i rasne diskriminacije. Te zakonske odredbe obično imaju oblik opšte antidiskriminacione klauzule u ustavnim tekstovima ili su deo skupa zakona protiv diskriminacije ili nekog drugog zakonskog teksta koji pokriva mnoge oblasti života. Međutim, te odredbe nisu uvek dovoljne za uspešnu borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu jer relevantni subjekti često nisu svesni njihovog postojanja i ne znaju na koji su način one bitne za njihov svakodnevni rad. Stoga je važno imati, prema potrebi, posebne odredbe protiv rasizma i rasne diskriminacije u svim relevantnim sportskim propisima i zakonima.

28. Najvažnije je da zakon mora da obezbedi jasnu definiciju rasizma i rasne diskriminacije koja treba da se primenjuje u oblasti sporta. Konkretni oblici rasizma i rasne diskriminacije u sportu takođe treba da, po potrebi, budu zabranjeni relevantnim sportskim propisima i zakonima. U tom pogledu, treba da se primenjuju definicije sadržane u Preporuci o opštoj politici ECRI br. 7 o nacionalnom zakonodavstvu u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije. Te definicije su u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava, prema kojoj diskriminacija predstavlja različit tretman koji nema objektivno i razumno opravdanje. Primenjeno na polju sporta, ponašanje koje treba da bude

zabranjeno stoga treba da uključi neopravdano različit tretman u pogledu plaćanja, uslova zapošljavanja i razvoja karijere, „nameštanje igrača“ (diskriminatorska praksa u timskim sportovima čije je praktično dejstvo to da se sportisti manjinskog porekla retko nalaze u kontrolnim pozicijama igre ili pozicijama koje određuju ishod utakmice) i diskriminaciju pri izboru i nominacijama za sportska takmičenja.[6]

29. Takvi slučajevi rasne diskriminacije u sportu obično privlače malo pažnje nacionalnih tvoraca regulative i politike i ECRI stoga želi da im skrene pažnju na te pojave. Ovaj nedostatak pažnje nastaje delom zato što u većini država članica Saveta Evrope ne postoji sveobuhvatno istraživanje o rasnoj diskriminaciji u sportu.

30. Situacija je nešto drugačija u pogledu incidenata vezanih za rasističko nasilje i rasističko izražavanje na sportskim događajima, kojima se u poslednje vrijeme pridaje više pažnje, posebno u fudbalu. U tom kontekstu, ECRI želi da skrene pažnju na činjenicu da je rasizam prisutan i u drugim sportskim disciplinama, ali da je u mnogima od njih svest o tim pitanjima još uvek nedovoljno razvijena. To posebno važi za amaterski sport, ali i za profesionalne sportove u nižim ligama.

31. Tamo gde se problemi rešavaju, inicijative za borbu protiv rasizma u sportu često se uglavnom usmeravaju na ponašanje navijača, a posebno na huliganizam, čak i ako nisu svi huligani ili članovi radikalnih navijačkih grupa nužno rasisti. Važno je priznati da su počinioci rasističkih akata takođe sportisti, treneri i drugi sportski kadrovi, kao i obični navijači. Međutim, posebna pažnja se mora posvetiti aktivnostima ekstremnih neonacističkih i desničarskih grupa, koje ponekad koriste sportske događaje za regrutovanje novih članova.

32. Što se tiče rasističkog ponašanja navijača koji nisu deo organizovanih grupa, ECRI primećuje izvesnu nespremnost policije i drugog osoblja obezbeđenja, uključujući redare, da intervenišu. U stvari, sigurna nekažnjivost izgleda da je preovlađujuća kad je reč o rasističkom izražavanju na mnogim sportskim terenima. ECRI je duboko zabrinuta zbog toga jer se time šalje negativna poruka društvu u celini i rizikuje se da se rasizam u sportu, a time i rasizam uopšte, učini nečim banalnim i normalnim. ECRI, stoga, kategorički odbacuje svaki pokušaj da se opravdaju ili trivijalizuju takva dela pod izgovorom da su događaji tokom kojih su nastali nabijeni emocijama. Mora biti jasno da „ono što je nezakonito van stadiona takođe je nezakonito na stadionu“.

33. Stoga ECRI želi da skrene pažnju vladama na smernice koje se nalaze u Preporuci o opštoj politici br. 7. U tom dokumentu ECRI preporučuje vladama da zakon treba da kažnjava sledeća dela kada se čine sa namerom:

    a) javnog podsticanja na nasilje, mržnju ili diskriminaciju,

    b) javnog vređanja, klevetanja ili

    c) pretnji

    protiv lica ili grupe lica po osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vere, nacionalnosti ili nacionalnog ili etničkog porekla;

    d) javnog izražavanja, sa rasističkim ciljem, neke ideologije koja se poziva na superiornost ili koja vređa ili blati grupu lica po osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vere, nacionalnosti ili nacionalnog ili etničkog porekla;

[6] Diskriminacijom u pristupu sportu bavi se stav 2. ove Preporuke.

e) javnog demantovanja, trivijalizovanja, opravdanja ili odobravanja, sa rasističkim ciljem, zločina genocida, zločina protiv čovečnosti ili ratnih zločina;

f) javnog širenja ili javnog rasturanja ili proizvodnje ili skladištenja u cilju javnog širenja ili javnog rasturanja, sa rasističkim ciljem, pisanih, vizuelnih ili drugih materijala koji sadrže pojave obuhvaćene stavovima 33 a), b), c), d) i e);

g) stvaranja grupe ili rukovođenja grupom koja promoviše rasizam, podržavanja takve grupe, i učešća u njenim aktivnostima sa namerom doprinošenja krivičnim delima iz stava 33 a), b), c), d), e) i f);

h) rasne diskriminacije u vršenju svoje javne funkcije ili zanimanja.

34. ECRI je svestan da zakon ne može da spreči širenje rasističkih ideja na skrivenije, podmuklije načine na sportskim terenima i oko njih. Međutim, ECRI je mišljenja da će policiji i drugom osoblju obezbeđenja, uključujući redare, pomoći posebna obuka u identifikovanju i borbi i protiv kamufliranijih oblika rasizma.

35. U nekim popularnim sportskim disciplinama, nasilje od strane gledalaca predstavlja ozbiljan problem. ECRI snažno podržava instrumente i mehanizme saradnje koji su razvijeni u borbi protiv nasilja na sportskim priredbama, kao što je Evropska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama[7] i njen Stalni komitet, jer se ti vredni instrumenti mogu koristiti u borbi protiv rasno motivisanog nasilja na sportskom terenu. Međutim, treba uvek napraviti jasnu razliku između nasilničkog ponašanja koje je motivisano rasizmom i onog koje to nije. Ta razlika je važna jer ECRI smatra da za sva krivična dela počinjena u oblasti sporta rasistička motivacija treba da predstavlja otežavajuću okolnost u pravnim postupcima.

36. Osim sportskog terena, postoji još jedan forum na kome rasizam vezan za sport može da buja, a to je internet. ECRI stoga preporučuje da se zakonodavstvom takođe obuhvate rasistička krivična dela počinjena putem interneta. Preporuka ECRI o opštoj politici br. 6[8] i Dodatni protokol uz Konvenciju o visokotehnološkom kriminalu[9] pružaju dragocene smernice u tom pogledu.

37. ECRI smatra da je od centralnog značaja postojanje delotvornih pravnih lekova za žrtve rasizma i rasne diskriminacije u sportu. To bi trebalo da obuhvati i građanska i krivična pravna sredstva pred sudovima, ali i mogućnost podnošenja pritužbi disciplinskim komisijama ili sportskim upravnim telima ili nacionalnim telima za borbu protiv diskriminacije. Sankcije i kazne nametnute kao rezultat takvih postupaka treba da imaju dovoljan efekat odvraćanja, kao i da imaju edukativnu dimenziju.

38. U tom kontekstu, ECRI takođe želi da naglasi da sportske organizacije i klubovi, kao i vlasnici sportskih terena i javne vlasti imaju posebnu odgovornost da se

[7] Evropska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, a posebno na fudbalskim utakmicama – serija br. 120 evropskih ugovora, usvojena od strane Komiteta ministara Saveta Evrope 19. avgusta 1985. godine.

[8] Preporuka o opštoj politici ECRI br. 6 o borbi protiv širenja rasističkih, ksenofobičnih i antisemitskih materijala preko interneta.

[9] Dodatni protokol uz Konvenciju o visokotehnološkom kriminalu koji se odnosi inkriminaciju dela rasističke ili ksenofobične prirode izvršenih preko računarskih sistema, serija br. 189 evropskih ugovora, usvojena od strane Komiteta ministara Saveta Evrope 28. januara 2003.

staraju o tome da sportski ambijent bude oslobođen rasizma i rasne diskriminacije. Zakonodavac bi stoga trebalo da predvidi sankcije, odnosno druga odgovarajuća sredstva ako ne preduzmu potrebne mere za sprečavanje i suzbijanje rasističkog nasilja ili nedoličnog ponašanja tokom sportskih događaja i u vezi sa njima.

39. Delotvorno sredstvo za sprečavanje i kontrolu takvog ponašanje jeste instaliranje audiovizuelnih video kamera i sistema interne televizije na sportskom terenu. Propisima vezanim za obezbeđenje stoga treba predvideti njihovu moguću upotrebu za dokumentovanje rasističkog vrijeđanja.

Stav 6. Preporuke:

„[da] obezbede da se zakoni čiji je cilj sprečavanje i sankcionisanje rasističkih krivičnih dela iz oblasti sporta delotvorno sprovode."

40. Sveobuhvatni zakoni protiv rasizma i rasne diskriminacije jesu važni, ali oni ostaju mrtvo slovo na papiru ako se delotvorno ne primenjuju.

41. Zakoni i propisi u oblasti sporta stoga treba da sadrže jasne i sveobuhvatne smernice o tome kako prepoznati akte rasizma. Prema ECRI, rasističko ponašanje koje treba da se zabrani obuhvata rasističke uvrede i pevanje, vijorenje rasističkih transparenata i simbola i nošenje, rasturanje i prodaju rasističkih, antisemitskih i diskriminatorskih transparenata, simbola, zastava, letaka ili slika.

42. Istovremeno, pravilima i propisima u oblasti sporta treba predvideti uspostavljanje mehanizama izveštavanja o rasističkim incidentima za vreme sportskih događaja i u vezi s njima i bavljenja takvim incidentima. Na primer, mogli bi se usvojiti posebni protokoli kojima se propisuju precizne odgovornosti sportskih sudija, službi obezbeđenja, redara i policije kada dođe do rasističkih incidenata.

43. Kao što je već pomenuto u drugim delovima ove Preporuke, ne postoje objedinjene informacije o broju rasističkih incidenata u oblasti sporta. Taj nedostatak informacija odnosi se na sve sportske discipline u skoro svim državama članicama Saveta Evrope. Zbog toga je veoma teško dobiti realnu sliku stanja. Stoga se moraju uvesti sistemi za praćenje rasizma u skladu sa nacionalnim zakonima, kojima bi trebalo da upravljaju organi za sprovođenje zakona, na primer, u saradnji sa sportskim organizacijama, klubovima i specijalizovanim NVO-ima.

44. Da bi se obezbedilo efikasno snimanje i praćenje rasističkih incidenata i da bi se policijske istražne radnje sprovodile temeljito i na zadovoljavajući način i da policijski službenici ne bi previđali rasističku motivaciju običnih krivičnih dela, ECRI se zalaže za široku definiciju „rasističkog incidenta“, kakva se nalazi u njenoj Preporuci o opštoj politici br. 11, tj. kao „svaki incident koji sama žrtva ili bilo koja druga osoba doživljava kao rasistički."[10]

45. Rasistički incident mora se strogo razlikovati od rasističkog krivičnog dela i može da posluži samo kao polazna osnova za dalje istrage od strane relevantnih organa za sprovođenje zakona.

46. Naknadno praćenje akata rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta može se dodatno unaprediti pružanjem ciljane obuke svim subjektima uključenim u pravosudni sistem, uključujući policiju, tužioce i sudije, u cilju povećanja njihovih znanja o rasizmu u sportu i kako se takvi akti mogu delotvorno krivično goniti. Ta obuka treba da obuhvati i mere za podsticanje žrtava rasističkih akata da iznesu svoje pritužbe.

[10] Ova definicija, sadržana u Preporuci o opštoj politici br. 11, izvedena je iz Izveštaja o istrazi ser Vilijema Mekfersona (William MacPherson of Cluni) iz 1999. godine (Komentar 4262, glava 47, stav 12) .

47. Nacionalna tela za borbu protiv diskriminacije, kao što je ECRI opisao u svojoj Preporuci o opštoj politici br. 2 o specijalizovanim telima za borbu protiv rasizma, ksenofobije, antisemitizma i netolerancije na nacionalnom nivou, takođe mogu da igraju veoma važnu ulogu. U zavisnosti od mandata, ta tela mogu žrtvama pružiti informacije o njihovim pravima, dati im pravne savete, sprovesti istrage, pregovarati o poravnanjima i sprovoditi medijaciju, donositi formalne odluke ili pomagati im u običnim sudskim postupcima.

Stav 7. Preporuke:

„[da] organizuju i finansiraju kampanje podizanja svesti protiv rasizma“

48. Jedan od glavnih problema u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu jeste nedostatak svesti o postojanju tih pojava i o njihovoj ozbiljnosti. U stvari, postoji samo nekoliko zemalja i nekoliko sportskih disciplina gde je taj problem priznat i gde se njime neko bavi, a čak i tamo gde se to radi, mere podizanja svesti uglavnom se odnose na rasističko ponašanje navijača. ECRI je, nasuprot tome, uverena da kampanje protiv rasizma treba osmisliti tako da se one odnose na sve različite oblike rasizma i rasne diskriminacije u sportu, kao što je opisano u prethodnim delovima ove Preporuke.

49. Vlade bi trebalo ili da same organizuju ili koordiniraju takve kampanje podizanja svesti ili da obezbede dovoljno sredstava za njihovo sprovođenje od strane drugih relevantnih subjekata u toj oblasti, uključujući međunarodne sportske saveze, evropske organizacije, nacionalne sportske saveze i klubove, obrazovne ustanove, nacionalna tela za borbu protiv diskriminacije, manjinske organizacije i nevladine organizacije koje se bave borbom protiv rasizma.

Stav 8. Preporuke:

Lokalne vlasti

50. Lokalne vlasti treba da usvoje akcione planove za ostvarivanje ravnopravnosti ili borbu protiv rasizma, utvrđujući strategiju i konkretne mere za integrisanje borbe protiv rasizma i rasne diskriminacije u sve svoje aktivnosti.

51. Što se oblasti sporta tiče, o konkretnim merama treba prvo raspravljati u okviru lokalnih tela koja se bave sportom, a koja okupljaju relevantne političare, državne službenike, sportske organizacije, sportske klubove, vlasnike sportskih terena, kao i predstavnike civilnog društva, uključujući manjinske grupe.

52. Poseban naglasak treba staviti na podsticanje i podržavanje pokreta i inicijativa za promovisanje tolerancije i sportskog ponašanja, kao i obrazovnih i društvenih projekata.

53. Lokalne vlasti takođe imaju odgovornost da obezbede da lokalna policija dobije adekvatnu obuku za bavljenje rasističkim incidentima na sportskim terenima i oko njih.

Stav 9. Preporuke:

Policija

54. Policija igra vitalnu ulogu u sprečavanju rasističkih incidenata i reagovanju na njih kako na sportskim terenima tako i van njih. Pripadnici policije stoga moraju da prođu redovnu obuku o tome kako najbolje da se bave rasističkim incidentima i kako da identifikuju njihove počinioce.

55. Da bi uspešno sprečavala rasističke incidente vezane za sportske događaje i da bi uspešno reagovala na njih, policija mora tesno da sarađuje sa osobljem obezbeđenja organizatora takvih događaja. Praktični uslovi te saradnje mogli bi biti postavljeni posebnim sporazumima između policije i organizatora.

56. Pored toga, policija treba da pomaže organizatorima sportskih događaja u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije tako što će im unapred pružiti sve relevantne informacije u vezi sa bezbednošću, prikupljati potrebne dokaze i identifikovati počinioce rasističkih akata i uvoditi rasističke incidente u policijsku evidenciju.

Stav 10. Preporuke:

Sportski savezi i sportski klubovi

57. U sklopu monitoringa pojedinačnih zemalja, ECRI je primetio izvestan stav negiranja od strane pojedinih sportskih saveza i klubova u pogledu postojanja rasizma i rasne diskriminacije u njihovoj konkretnoj sportskoj disciplini. Postoje, naravno, hvale vredni izuzeci, ali prosečan nivo javne posvećenosti borbi protiv tih pojava prilično je nizak među tim ključnim subjektima u oblasti sporta. Za to postoji niz razloga, među kojima strah od rušenja pozitivne slike o sportu igra značajnu ulogu. ECRI može razumeti te strahove, ali želi da istakne da – ukoliko se njime ne bavimo – rasizam može u potpunosti da razvije svoje koruptivne moći, prljajući na taj način imidž sporta i potkopavajući same njegove vrednosti.

58. Sportski savezi i klubovi bi stoga trebalo da usvoje preventivni pristup borbi protiv ove opasne pojave, uključujući uspostavljanje unutrašnjih mehanizama za bavljenje slučajevima rasizma i rasne diskriminacije i usvajanje i sprovođenje samoregulatornih i disciplinskih mera i mera podizanja svesti.

59. Što se unutrašnjih mehanizama za bavljenje slučajevima rasizma i rasne diskriminacije tiče, sportski savezi i klubovi treba da u okviru svojih unutrašnjih struktura imenuju lice odgovorno za borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije. Osim toga, oni bi trebalo da razvijaju procedure i sklapaju sporazume u cilju razmene informacija koje se tiču rasističkih incidenata.

60. Što se klauzule samoregulatornih mera tiče, sportski klubovi i savezi treba da u svoje statutarne propise uključe klauzule o borbi protiv rasizma i o ravnopravnosti. Trebalo bi da donesu kodekse ponašanja u kojima jasno iznose svoju posvećenost promovisanju ravnopravnosti i borbi protiv diskriminacije i da ga distribuiraju svim svojim zaposlenima, volonterima, trenerima i sportskim funkcionerima. Trebalo bi da organizuju redovnu obuku i sesije podizanja svesti za ključno osoblje, volontere, trenere i sportske funkcionere. Pored toga, trebalo bi trenerima i sudijama da obezbede jasne smernice u vezi sa tim kako da se suočavaju sa rasističkim i diskriminatorskim ponašanjem.

61. Što se disciplinskih mera tiče, trebalo bi da proteraju rasističke prestupnike sa stadiona, otkažu njihove sezonske karte, izreknu zabrane ulaska na stadijum stalnim prestupnicima i da obaveštavaju policiju. U ozbiljnim slučajevima rasizma čiji su počinioci sportisti, treneri ili navijači, sudije bi trebalo da budu u stanju da prekinu sportske događaje, a sportski savezi treba da budu u stanju da izreknu novčane kazne ili odbiju bodove datom sportisti ili sportskom klubu, odnosno da odluče da se sportska takmičenja ubuduće odigravaju iza zatvorenih vrata.

62. Što se podizanja svesti tiče, sportski klubovi i savezi treba da objavljuju izjave u programima sportskih takmičenja da ne tolerišu rasizam i da osuđuju rasističko pevanje i prikazivanje ekstremnih desničarskih simbola i pozdrava, kao i da će preduzimati odgovarajuće mere. Osim toga, trebalo bi da redovno daju objave na

stadionu protiv rasizma i ksenofobije na semaforima sa rezultatima i preko stadionskih zvučnika, da prikazuju transparente protiv rasizma tokom sportskih događaja i, ako je moguće, organizuju posebne dane protiv rasizma. Konačno, trebalo bi da integrišu poruku protiv rasizma u svoju komunikacionu strategiju (npr. veb-sajtove, programe mečeva, navijačke časopise, bilborde).

63. Pored tih samoregulatornih i disciplinskih mera i mera podizanja svesti, trebalo bi da obučavaju svoje osoblje obezbeđenja, uključujući redare, o tome kako da sprečava i adekvatno reaguje na rasističke incidente na sportskom terenu. Ta obuka treba da obuhvati i prepoznavanje rasističkog ponašanja, uključujući kamufliranije oblika rasizma (npr. neonacističke simbole).

64. Osoblju obezbeđenja treba naložiti da ne dozvoli pristup sportskom terenu licima koja prikazuju ili sa sobom nose rasističke, antisemitske ili diskriminatorske letke, simbole ili transparente. Takođe moraju da spreče rasturanje i prodaju rasističkih materijala na sportskom terenu ili u njegovoj blizini.

65. Konačno, informacije o rasističkim incidentima na sportskim događajima treba dostaviti rukovodiocu obezbeđenja, odnosno policije, koji treba dalje da prate razvoj situacije u vezi sa tim incidentima i da naprave spisak rasističkih incidenata za svaki sportski događaj.

Stav 11. Preporuke:

Sportisti i treneri

66. Sportisti i treneri često su u središtu pažnje javnosti. Oni su uzori mladima i starima i zato treba da se u svim okolnostima uzdržavaju od rasističkog ponašanja. Istovremeno, oni treba da prijavljuju takvo ponašanje kada do njega dođe i da skrenu pažnju na njega sportskim rukovodećim telima kako bi se preduzele odgovarajuće mere.

67. U tom kontekstu ECRI želi da prizna i pozdravi lično zalaganje pojedinih sportista u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta.

Stav 12. Preporuke:

Sudije

68. Sudije imaju posebne odgovornosti kada dođe do rasističkih incidenata na sportskom terenu. Njihova je dužnost da zaštite sportiste od rasističkog zlostavljanja na sportskom terenu tokom takmičenja. Da bi mogli da reaguju na odgovarajući način kada sportisti, odnosno navijači pribegavaju rasističkim gestovima ili izrazima, moraju da budu u stanju da identifikuju rasističko ponašanje kao što je opisano u stavu 40. ovog Eksplanatornog memoranduma. U tu svrhu potrebno je da prođu posebnu obuku kako bi unapredili svoja znanja o problemu rasizma i rasne diskriminacije. Osim toga, treba da budu upoznati sa politikama borbe protiv rasizma i za ostvarivanje jednakih mogućnosti nadležnih rukovodećih sportskih tela i klubova koji su uključeni u određeno takmičenje.

69. U slučaju rasističkog ili diskriminatorskog incidenta, sudija mora brzo da reaguje i preduzme sve neophodne korake da se takve pojave zaustave. Kad je posebno reč o rasističkom skandiranju ili pevanju gledalaca tokom nekog sportskog događaja, Cirkular belgijske Generalne direkcije za politiku bezbednosti i prevencije

[11] daje vrlo vredne smernice i od sudija zahteva da reaguju na takve incidente na sledeći način:

a. treba da pozovu kapitene oba tima;

b. treba da ih obaveste o svojoj nameri da apeluju preko stadionskog zvučnika;

c. treba da od kapitena zatraže pomoć u smirivanju publike;

d. treba da pozovu lica odgovorna za sportski teren i zatraže od njih da apeluju na gledaoce preko stadionskog zvučnika;

e. treba da donesu odluku o tome da li da se utakmica nastavi.

Ako se i pored tih mera, ponašanje ponovi, Cirkularom se predviđa da sudije postupaju na sledeći način:

a. treba da donesu odluku da privremeno prekinu utakmicu;

b. treba da od timova zatraže da odu u svlačionice;

c. treba da od lica odgovornih za sportski teren zatraže da po poslednji put apeluju preko stadionskog zvučnika;

d. treba da nastave utakmicu nakon deset minuta;

e. treba konačno da prekinu utakmicu ako se takvo ponašanje ponovi, uprkos prvom privremenom prekidu i nakon konsultacija sa osobljem obezbeđenja i policijom.

70. Sudija takođe mora da izrekne odgovarajuće sankcije za rasističke incidente koji se dešavaju između sportista, npr. u fudbalu pokazujući žuti ili crveni karton igraču koji je počinio prestup.

71. Svi rasistički incidenti i reakcije sudija na njih treba da budu pomenuti u sudijskim izveštajima. Te izveštaje, koji su obično centralizovani u odgovarajućim savezima sudija, takođe treba koristiti za praćenje rasističkih incidenata na sportskom terenu.

Stav 13. Preporuke:

Organizacije navijača

72. Sportske organizacije i klubovi treba visoko da vrednuju kontakte sa svojim navijačima. Njihova ljubav i entuzijazam za sport čine mnoge sportske događaje jedinstvenim iskustvom, ali se ne sme zaboraviti da neki navijači takođe ispoljavaju rasističko ponašanje u takvim prilikama. Delotvorna sredstva za suzbijanje takvog ponašanja jeste uključivanje klauzula protiv rasizma u statute navijača kojima se postavljaju obaveze kluba prema navijačima i obaveze navijača prema klubu i jasno definišu prava i dužnosti svake strane.

73. U tom kontekstu, organizacije navijača treba podsticati da preduzimaju mere kako bi privukle članove iz manjinskih grupa i bili na oprezu zbog mogućih rasističkih sadržaja na svojim veb-sajtovima i u fanzinima.

74. Konačno, njihovim internim pravilima takođe treba predvideti procedure za isključivanje iz svoje organizacije članova koji vrše akte rasizma ili diskriminacije.

[11] *Circulaire OOP 40 du 14 décembre 2006 portant des directives à l'encontre des propos et slogans blessants, racistes et discriminatoires scandés en chœur à l'occasion des matches de football.*

Stav 14. Preporuke:

Politički subjekti i kreatori javnog mnjenja

75. ECRI takođe smatra da je veoma važno da politički subjekti i kreatori javnog mnjenja zauzmu čvrst javni stav protiv rasizma u sportu. ECRI posebno želi da podseti političare da ne treba da nastoje da trivijalizuju problem ili da čak pokušavaju da ostvare izborne dobitke putem rasističkih komentara o manjinskim grupama.

Stav 15. Preporuke:

Mediji

76. Mediji se nalaze u jedinstvenom položaju u društvu i vrše važan uticaj na stavove ljudi. Predstave koje mediji daju o različitim grupama u društvu, način na koji novinari prikazuju odnose između tih grupa i način na koji izveštavaju o događajima mogu, u nekim slučajevima, da osnaže stereotipe i predrasude. To se posebno odnosi na oblast sporta.

77. Domaće vlasti treba stoga da podstiču medije, bez zadiranja u njihovu uređivačku nezavisnost, da obraćaju pažnju na sliku koju prenose o manjinskim grupama u oblasti sporta.

78. Mediji posebno treba da izbegavaju izveštavanje o ponašanju sportista ili mase na način koji bi mogao da podstakne sukob. Istovremeno, sportski novinari treba da obrate posebnu pažnju kako bi izbegli podgrevanje ksenofobičnih ili rasističkih strasti u svojim komentarima na licu mesta.

79. ECRI je svestan da mediji mogu da igraju veoma pozitivnu ulogu u borbi protiv rasizma u sportu, na primer, skretanjem pažnje na pojavu rasističkih incidenata na sportskim terenima, njihovim stavljanjem u pravi kontekst, i kasnijim davanjem publiciteta sankcijama izrečenim rasističkim prestupnicima. ECRI priznaje i pozdravlja pozitivnu ulogu koju pojedini mediji i novinari imaju u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta.

Stav 16. Preporuke:

Sponzori i reklamna industrija

80. ECRI je zabrinut zbog ponekad veoma stereotipne slike koja se o sportistima iz manjinskih grupa prezentira u reklamnoj industriji. Postoje određeni dokazi da sportisti manjinskog porekla ponekad privlače manje interesovanja sponzora, odnosno sklapaju sponzorske ugovore koji su nepovoljniji od ugovora njihovih kolega iz većinske populacije.

III. Da izgrade koaliciju protiv rasizma u sportu, i da u tom cilju:

Stav 17. Preporuke:

„podstiču saradnju svih relevantnih subjekata“

81. Vlade bi trebalo da podstiču saradnju svih relevantnih subjekata u ovoj oblasti, uključujući ministarstva obrazovanja i sporta, domaće i međunarodne sportske saveze, sportske klubove, sportiste, saveze sportskih trenera i sudija, organizacije navijača, lokalne vlasti, obrazovne institucije, nacionalna tela za borbu protiv diskriminacije, organizacije manjina, nevladine organizacije koje se bave sportom i borbom protiv rasizma, sponzore i medije.

82. U stvari, u nekim državama članicama Saveta Evrope u tu svrhu već su usvojeni nacionalni akcioni planovi za podsticanje tolerancije i fer-pleja i eliminisanje diskriminacije. ECRI pozdravlja takve napore i apeluje na druge države članice da slede njihov primer.

83. Te akcione planove treba da prate nacionalni okvirni sporazumi u kojima su izložene odgovornosti i zadaci svakog partnera u toj saradnji. Takvi sporazumi daju njihovoj posvećenosti borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije više obavezujući karakter i dugoročno obezbeđuju sredstva za projekte borbe protiv rasizma.

Stav 18. Preporuke:

„[da] podstiču razmene dobre prakse“

84. Poseban naglasak treba staviti na podsticanje razmene dobre prakse u oblasti sporta. Mere koje treba usvojiti u tom kontekstu uključuju uspostavljanje nagrade za dobru praksu u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije u sportu, što mogu organizovati, na primer, međunarodni ili domaći sportski savezi uz finansijsku podršku vlade, odnosno privatnih sponzora.

85. ECRI takođe želi da skrene pažnju vladama na činjenicu da su domaća tela za borbu protiv diskriminacije često u najboljoj poziciji za stvaranje i održavanje baze podataka o dobroj praksi borbe protiv rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta.

Stav 19. Preporuke:

„[da] obezbede sredstva za socijalne, obrazovne i informativne aktivnosti“

86. ECRI takođe primećuje da postoji veliki problem nedostatka sredstava za inicijative koje imaju za cilj borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije u oblasti sporta. Kao što je navedeno u drugim delovima ove Preporuke, postoji širok spektar mera koje treba preduzeti u ovoj oblasti i za sve njih potrebna je stalna opredeljenost vlada za pružanje finansijske podrške.